

THÁI NGUYÊN TĂNG CƯỜNG GẮN KẾT CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC NGHỀ NGHIỆP VỚI DOANH NGHIỆP NHẪM GIẢI QUYẾT VIỆC LÀM CHO NGƯỜI LAO ĐỘNG

ĐÀO THỊ TÂN*

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.331.2023.594>

Lao động, việc làm luôn là vấn đề quan trọng được quan tâm chú trọng hàng đầu trong hệ thống chính sách xã hội, đặc biệt giải quyết việc làm đối với đối tượng là người học mới ra trường cần có việc làm đúng người, đúng nghề đáp ứng được yêu cầu xã hội.

Giải quyết việc làm cho lao động đã qua đào tạo nhằm khai thác tối đa mọi tiềm năng, lợi thế và phát huy nguồn nhân lực để phát triển kinh tế - xã hội là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, quan trọng của tỉnh Thái Nguyên. Thời gian qua các cơ sở giáo dục nghề nghiệp (GDNN) và doanh nghiệp (DN) đã tích cực hợp tác không chỉ trên lĩnh vực cung ứng lao động mà đã gắn kết từ khâu đào tạo, nghiên cứu nhằm đẩy mạnh phát triển nhân lực có kỹ năng nghề nghiệp, nâng cao năng suất lao động và tăng năng lực cạnh tranh năng lực quốc gia nhằm tích cực thích ứng với sự tác động ngày càng mạnh mẽ của hội nhập kinh tế quốc tế và cuộc cách mạng công nghiệp 4.0.

1. Các chủ trương, chính sách của tỉnh Thái Nguyên

Công tác đào tạo gắn với DN luôn được tỉnh Thái Nguyên xác định là vấn đề nòng cốt để phát triển nguồn nhân lực. Sự gắn kết giữa Nhà nước, nhà trường và DN luôn mang lại lợi

ích cho các bên, DN được cung cấp nguồn nhân lực chất lượng tốt đáp ứng yêu cầu sử dụng, các nhà trường được sự liên kết và hỗ trợ từ nhà nước, DN ngày càng nâng cao chất lượng đào tạo, cung cấp nhân lực chất lượng cao phục vụ nhu cầu xã hội.

Trong thời gian qua, UBND tỉnh Thái Nguyên và các sở, ban, ngành, đơn vị liên quan đã ban hành nhiều văn bản khuyến khích sự kết nối các DN và cơ sở GDNN: Kế hoạch số 73/KH-UBND ngày 05/6/2020 của UBND tỉnh về truyền thông GDNN; Kế hoạch số 76/KH-SLĐTBXH ngày 08/02/2022 của Sở Lao động - Thương binh và Xã hội về việc triển khai Chương trình hỗ trợ phát triển thị trường lao động trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên đến năm 2030 thuộc lĩnh vực ngành Lao động - Thương binh và Xã hội; Kế hoạch số 159/KH-SLĐTBXH ngày 14/3/2023 của Sở Lao động - Thương binh và Xã hội về việc tổ chức Tuần cao điểm kết nối cung - cầu lao động tỉnh Thái Nguyên năm 2023...

Các chủ trương, chính sách của tỉnh Thái Nguyên đang tập trung chỉ đạo nâng cao năng lực của các cơ sở GDNN theo hướng hiện đại, linh hoạt, hiệu quả và phát triển bền vững. Tỉnh Thái Nguyên đề ra các chính sách

* *ThS, Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh - Đại học Thái Nguyên*

khuyến khích các DN, các hội, hiệp hội DN chủ động tham gia vào quá trình giáo dục - đào tạo và hỗ trợ mở rộng thị trường lao động, với mục tiêu nâng cao chất lượng lao động đáp ứng được yêu cầu sử dụng của các DN, tạo mới và giải quyết việc làm ngày càng hiệu quả góp phần đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội địa phương, ổn định chính trị - xã hội, thực hiện tốt an sinh xã hội ở địa phương.

2. Thực trạng gắn kết các cơ sở giáo dục nghề nghiệp với doanh nghiệp ở Thái Nguyên

Thứ nhất, các nội dung hợp tác giữa các cơ sở GDNN với DN. Hiện nay, Thái Nguyên có 34 cơ sở GDNN tuyển sinh và đào tạo nghề cho hơn 38.000 người, tạo việc làm tăng thêm cho khoảng 25.000 người, tỷ lệ lao động đã qua đào tạo của tỉnh đạt 72%¹. Về phía các DN hoạt động trên địa bàn tỉnh, có 7.916 DN với số vốn đăng ký là 116.567 tỷ đồng. Tỷ lệ DN đánh giá giáo dục phổ thông tại Thái Nguyên có chất lượng tốt đạt 72% (cao hơn trung bình cả nước); tỷ lệ DN đánh giá giáo dục dạy nghề tại tỉnh có chất lượng tốt đạt 64%, tăng 15% so với năm 2020, thuộc nhóm cao trong cả nước; 94% lao động tại tỉnh đáp ứng được nhu cầu sử dụng lao động của DN².

Sự liên kết, hợp tác giữa các cơ sở GDNN với DN trên các phương diện: định kỳ tổ chức các hội nghị hợp tác giữa nhà trường và các DN với sự tham gia của các cấp, ngành, DN trong và ngoài tỉnh cùng các nhà trường để trao đổi về nhu cầu đào tạo, sử dụng lao động của DN. DN phối hợp đào tạo sinh viên cùng nhà trường qua các nội dung như đào tạo định hướng, các chủ đề gắn với thực tiễn, thực hành, kỹ năng nghề. Hình thức gắn kết DN với nhà trường về tiếp nhận sinh viên đến thực hành, thực tập được các nhà trường hết sức chú trọng. Việc tiếp cận làm quen môi trường, sinh viên vận dụng được kiến thức, kỹ năng được học tại trường lớp vào môi trường làm việc, giúp sinh viên có những trải nghiệm thực tiễn quý báu và tăng khả năng tự tin vào nghề nghiệp tương lai. Ngoài ra, hàng năm, các nhà trường đều ký biên bản ghi nhớ với các DN tuyển dụng học sinh, sinh viên sau khi tốt nghiệp, giúp một số sinh viên có việc làm

ngay sau khi ra trường.

Thứ hai, về một số kết quả tiêu biểu đạt được. Trong năm học 2019 - 2020, các cơ sở GDNN tổ chức liên kết, hợp tác với gần 200 DN trong và ngoài tỉnh, với 4.300 người được đào tạo theo đơn đặt hàng; có 3.901 người được tuyển dụng theo yêu cầu của DN; hơn 5000 học sinh, sinh viên tham gia trải nghiệm, thực tập, tư vấn việc làm tại DN³. Trong đó một số trường tiêu biểu, như:

(1) Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật thuộc Đại học Thái Nguyên ký kết và triển khai hợp tác với tổng số 52 công ty, DN (46 công ty trong nước và 6 công ty FDI). Trong đó, Công ty Samsung Electronics Việt Nam Thái Nguyên (SEVT) hợp tác với nhà trường từ 2014 về đào tạo và cung cấp nguồn nhân lực với quy mô đào tạo từ 1200-1500 sinh viên, cam kết 100% tốt nghiệp có việc làm tại SEVT⁴.

(2) Trường Cao đẳng nghề số 1, Bộ Quốc Phòng đã ký hợp đồng đào tạo, tuyển dụng với 117 DN trong và ngoài nước. Trong năm học, Trường đã đưa 1.800 học sinh, sinh viên đi thực tập, đào tạo thực tế tại DN. Tổ chức tuyển sinh và đào tạo 216 chỉ tiêu theo đơn đặt hàng của DN⁵.

(3) Trường Cao đẳng Công nghiệp Việt Đức hiện nay đang có quan hệ ổn định với trên 20 DN có uy tín, trường chỉ hợp tác với các DN có cam kết cho học sinh, sinh viên được trực tiếp tham gia sản xuất tạo ra sản phẩm như người lao động của DN và có được hưởng chi phí, hỗ trợ⁶.

(4) Trường Cao đẳng Công nghiệp Thái Nguyên tổ chức ký kết hợp đồng với các DN Công ty điện Vina kíp, Công ty ITM, Công ty cổ phần đầu tư thương mại TNG, Nhà máy cơ khí Petrolimex, Công ty lắp ráp ô tô Nissan; phối hợp gửi 100 sinh viên thực tập tại Công ty Canon tại Bắc Ninh⁷.

(5) Trường Cao đẳng Văn hóa nghệ thuật Việt Bắc xây dựng mô hình “Trường trong doanh nghiệp và doanh nghiệp trong nhà trường”, với các trung tâm thực hành, biểu diễn, dịch vụ văn hóa đáp ứng yêu cầu của DN. Nhà trường thu hút được nhiều nguồn

quỹ hỗ trợ cho học sinh, sinh viên, như: Quỹ học bổng Toyota, Quỹ học bổng của Bộ Khoa học và Nghệ thuật Bang Hessen (Cộng hòa liên bang Đức), Tổ chức Hỗ trợ Đại học thế giới (WUS)...

Thứ ba, một số hạn chế trong quá trình gắn kết các cơ sở GDNN với DN. Các hoạt động liên trong công tác tuyển sinh, đào tạo, tuyển dụng và sử dụng nguồn nhân lực của tỉnh tuy đã được chú trọng nhưng chưa sâu rộng và hiệu quả chưa cao. Các hoạt động phối hợp đào tạo, tăng cường liên kết nghiên cứu, ứng dụng khoa học - công nghệ và cam kết đào tạo gắn với sử dụng lao động còn chưa được phổ biến. Công tác định hướng và phân luồng học sinh vào học nghề chưa đáp ứng được yêu cầu và mục tiêu đề ra nên quá trình tuyển sinh vào các trường GDNN trình độ cao đẳng, trung cấp gặp nhiều khó khăn;...

Báo cáo “Công tác phát triển thị trường lao động linh hoạt, hiện đại, bền vững và hội nhập trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên” ngày 19/8/2022, cho thấy kết quả thu thập, lưu trữ, tổng hợp thông tin thị trường lao động Thái Nguyên năm 2021, các DN có nhu cầu tuyển dụng lao động: không có trình độ chuyên môn kỹ thuật chiếm 34,2%, công nhân kỹ thuật không có bằng cấp chiếm 6,6%, đào tạo thường xuyên chiếm 12%, sơ cấp nghề 13,3%, trung cấp chiếm 8,2%, cao đẳng 6,9% và đại học trở lên 18%⁸. Trên thực tế, DN trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên đa số là các DN nhỏ và vừa, chỉ có 8% các DN sử dụng từ 100 lao động trở lên; trong tuyển dụng lao động thì có đến 95% chỉ tiêu là lao động phổ thông còn 5% còn lại là lao động có trình độ (phiên dịch, nhân viên kinh doanh công nghệ thông tin, quản lý điều hành)⁹.

3. Một số giải pháp tăng cường gắn kết các cơ sở giáo dục nghề nghiệp với doanh nghiệp nhằm giải quyết việc làm cho người lao động của tỉnh

Một là, nâng cao nhận thức của các chủ thể về gắn kết các cơ sở GDNN với DN trong đào tạo, sử dụng nguồn nhân lực.

Các hoạt động gắn kết nhà trường và DN

để có kết quả và thành công đều bắt đầu từ quá trình nhận thức đúng đắn của các chủ thể mà trước hết, cần nhấn mạnh đến vai trò của các nhà trường phải xác định là đầu mối thực hiện tổ chức các hoạt động kết nối DN. Các cơ sở GDNN ở Thái Nguyên cần tích cực tổ chức các chương trình, hội nghị, hội thảo, lớp tập huấn các kỹ năng có sự tham gia giảng dạy, hướng dẫn của các chuyên gia đến từ DN cho người học trong suốt quá trình học. Qua các hoạt động này, người học được trải nghiệm thực tế về yêu cầu tuyển dụng hay sự đánh giá của DN về chất lượng đào tạo, qua đó người học có thái độ phù hợp, chủ động trong học tập, rèn luyện. Tổ chức các ngày hội tư vấn giới thiệu việc làm, kết nối tuần lễ cung - cầu lao động là cơ hội cho người học nhận diện được trách nhiệm nghề nghiệp của mình đối với bản thân, gia đình và xã hội với tư cách là nguồn nhân lực có kỹ năng nghề nghiệp.

Muốn thực hiện hiệu quả hoạt động trên các nhà trường cần phân loại đối tượng và xác định thời điểm phù hợp. Việc tổ chức riêng lẻ các diễn đàn với một số đối tác truyền thống, các cơ hội về đào tạo và giải quyết việc làm sẽ có hiệu quả cao hơn là chỉ chú trọng đến truyền thông tư vấn và giới thiệu việc làm. Ngoài ra, các cơ sở GDNN cần liên hệ chặt chẽ với DN để có định hướng tuyển sinh đáp ứng các yêu cầu nhân lực trong tương lai của DN, từ đó, tăng cường khả năng có việc làm của học viên sau khi kết thúc khóa học.

Đối với chủ thể là các DN, sự gắn kết giữa các trường GDNN và DN giúp giảm rất nhiều chi phí tuyển dụng, thử việc và chủ động bài toán về nguồn nhân lực. Vì vậy, DN cần xác định vai trò của mình là một thành viên của hệ thống giáo dục đồng hành cùng GDNN. DN cần chia sẻ, hỗ trợ các nguồn lực, đầu tư tương xứng với các nhà trường để thực hiện nhiệm vụ đào tạo nguồn nhân lực và sử dụng nguồn nhân lực hợp lý. DN cũng cần nhận thức và lường trước những tác động mạnh mẽ của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, ngày càng đòi hỏi nguồn nhân lực có chất lượng

cao, có khả năng thích ứng và đáp ứng được những yêu cầu sản xuất - kinh doanh trong bối cảnh mới. Đặc biệt, trong quy hoạch tỉnh Thái Nguyên thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050, Thái Nguyên mong muốn: trở thành thành phố trực thuộc Trung ương, xanh, thông minh, có bản sắc rõ ràng; là một trong những trung tâm công nghiệp hiện đại của vùng Thủ đô Hà Nội và cả nước; nơi đáng sống, đáng đến, an toàn và thịnh vượng. Vì vậy, thành quả phát triển bền vững của DN trong tương lai không thể tách rời hoạt động của các trường GDNN ngày hôm nay.

Hai là, tăng cường đổi mới phương thức hợp tác giữa các cơ sở GDNN với DN.

Hợp tác giữa các nhà trường và DN để thực hiện giải quyết việc làm cho lao động đã qua đào tạo là một quá trình cần thực hiện từ đầu vào đến đầu ra của quá trình đào tạo. Hiện nay, một số DN sẵn sàng trở thành một trung tâm đào tạo người lao động để tự đáp ứng nhu cầu; đổi mới phương thức gắn kết giữa nhà trường và DN trong bối cảnh mới là sự hợp tác ngay từ khâu định hướng nghề nghiệp và tư vấn tuyển sinh; hợp tác trong nghiên cứu và chuyển giao công nghệ; hợp tác chặt chẽ trong các hoạt động đào tạo như định hướng, xây dựng, đánh giá các chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, hoạt động giảng dạy, kết hợp học lý thuyết và thực hành ngay tại DN... nhằm mục tiêu nâng cao chất lượng đào tạo.

Ba là, tăng cường mối quan hệ giữa nhà nước - nhà trường - nhà DN trong gắn kết các cơ sở GDNN với DN.

Ngoài những nỗ lực của nhà trường, những cố gắng đến từ DN thì sự thiết lập một hệ thống cơ chế, chính sách hỗ trợ và khuyến khích từ phía Nhà nước, sở, ban, ngành của tỉnh Thái Nguyên là rất cần thiết. Các cơ quan quản lý cần hoàn thiện hệ thống chính sách quản lý theo hướng tự chủ và tự chịu trách nhiệm trên cơ sở giám sát, đánh giá từ nhiều phía: Nhà nước, DN, người học và dư luận xã

hội... Đồng thời, việc ban hành các văn bản khuyến khích DN kết nối với các cơ sở GDNN. Ngoài ra, việc ban hành các văn bản pháp lý về cơ chế ràng buộc giữa DN và các cơ sở GDNN cũng là một biện pháp tăng cường sự hợp tác, trao đổi và trách nhiệm của các chủ thể với thị trường lao động.

4. Kết luận

Hợp tác giữa nhà trường và DN là sự gắn kết giữa các hoạt động sản xuất kinh doanh và tri thức, khoa học. Trong đó, người học đóng vai trò vừa là chủ thể của quá trình đào tạo, gắn kết các hoạt động liên kết, hợp tác cùng có lợi vừa là động lực của quá trình đó. Tăng cường gắn kết giữa Nhà nước - nhà trường - nhà DN và người học, là một phương thức xây dựng nguồn nhân lực có kỹ năng tay nghề cao, đáp ứng được nhu cầu của các đơn vị sử dụng lao động và thích ứng được với những tác động của hội nhập quốc tế và cách mạng công nghiệp 4.0 nằm trong hệ sinh thái giải quyết việc làm cho lao động đã qua đào tạo ở tỉnh Thái Nguyên hiện nay □

Chú thích:

1. Báo cáo số 236/BC-SLĐTBXH ngày 31/03/2023 của Sở Lao động - Thương binh và Xã hội tỉnh Thái Nguyên về tổng kết 10 năm thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI.

2. Báo cáo số 969/BC-CTK ngày 26/12/2022 của Cục Thống kê tỉnh Thái Nguyên về tình hình kinh tế - xã hội quý IV và năm 2022 tỉnh Thái Nguyên.

3, 4, 5, 6, 7. Báo cáo số 796/BC-SLĐTBXH ngày 30/10/2020 của Sở Lao động - Thương binh và xã hội tỉnh Thái Nguyên về kết quả triển khai công tác truyền thông, gắn kết giáo dục nghề nghiệp với doanh nghiệp trong đào tạo nghề và giải quyết việc làm giai đoạn 2019 - 2020.

8. Báo cáo số 621/BC-SLĐTBXH ngày 19/8/2022 của Sở Lao động - Thương binh và xã hội tỉnh Thái Nguyên về công tác phát triển thị trường lao động linh hoạt, hiện đại bền vững và hội nhập trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

9. Thị trường lao động Thái Nguyên phục hồi tích cực. <https://baothainguyen.vn>, truy cập ngày 02/3/2022.